

Moja sloboda končí tam, kde...

Barbora Libayová, Gymnázium Milana Rúfusa Žiar nad Hronom, sexta

"Vták, ktorý sa ešte nenaučil lietať, nevie, čo je sloboda."(Valeriu Butulescu).
V momente, keď som sa snažila vytvoriť pár téz pre svoju esej, narazila som na tento citát. Vo veku tínejdžera som ešte sama takým vtákom. Iba spoznávam medze slobody. Občas je pre mňa abstrakcia, občas veľmi relatívny pojem. Myslím, že väčšina ľudí ju chápe ako možnosť robiť všetko bez obmedzenia a donútenia iných, samozrejme v medziach zákona a morálky. S tým v podstate súhlasím aj ja.

A predsa, kdesi vnútri svedomia mám pocit, že sloboda má omnoho väčší význam ako len absenciu donucovania a voľnosť. Stačí banálny príklad zo života. Asi každý z vás pozná človeka, ktorý je niečím iný. Na tom nie je nič zlé. Moja priateľka sa pokladá za punkerku a aj tak žije. Sprevádzajú ju úlety a problémy, no jej to zjavne neprekáža. Viedli sme rozhovor o živote a ona sa ma opýtala na moje životné ciele. Popravde som jej odpovedala, že môj momentálny cieľ je vyštudovať, nájsť si zamestnanie a viesť slušný život. Ona sa ale vyjadrila, že jej to príde neskutočne zväzujúce a neslobodné. Nebrala to ako *niečo*, aj keď pre mňa to *niečo* je. Pýtala sa, prečo si volím takýto obmedzujúci život, keď predsa žijeme iba raz a nemali by sme len prežívať, ale žiť naplno. To ma prinútilo zamyslieť sa. *Kolko ohrád deliacich ma od slobody budem ešte musieť preskočiť, aby som zistil — že som v ohrade?"*(Peter Gregor). Pripúšťam, že Bea mala pravdu. Zvažujem: bol by takýto život aj pre mňa? Čo ak si jedného dňa aj ona uvedomí, že ju takýto život omrzela a chce mať rodinu, že precestovať celý svet síce bola zábava, no nič jej v rukách neostalo? Čo potom? Iste, tiež by som občas chcela byť ako ona a nestarať sa o nič. Ale ja sa bojím, že bez školy a svojho „zbytočného“ vzdelania budem časom nič. A to je pre mňa to, čo ma zväzuje. Už od mala ma viedli smerom, ktorý nie som schopná len tak opustiť. Vraveli, že som slobodná, no je to naozaj tak?

Hranica medzi slobodou a neslobodou sa mi zdá čoraz tenšia. Zrejme kvôli tomuto nedokážem presne určiť, ako vysoko v mojom rebríčku hodnôt sa sloboda nachádza. Určite je vysoko, no upresniť to nedokážem, pretože: mohla by som byť slobodná, no zároveň byť ťažko chorá alebo by som bola slobodná, no bez rodiny a blízkych. Stálo by mi to vôbec za slobodu? Vzdať sa kvôli pocitu nezávislosti čohokoľvek z vecí, čo sú mi blízke, je podľa mňa zložité.

Ak ale vezmem slobodu ako všeobecný pojem, bola by som kvôli nej ochotná vzdať sa každej materiálnej veci, na ktorú si dokážem spomenúť (nehovorím o k životu nutných veciach, ako sú voda alebo jedlo). Načo mi predsa bude telefón či kniha, ak nebudem slobodná? Na druhej strane, bola by som ochotná vzdať sa slobody kvôli niečomu, na čom mi záleží. Radšej budem neslobodná ja, ako by mala byť neslobodná moja rodina. V tomto si však nie som úplne istá. V neslobode som ešte nežila a tak je pre mňa ťažké úprimne hodnotiť. Myslím si, že lepší pohľad na vec by mal napríklad väzeň odsúdený na doživotie. Vymenil by sa s milovanou osobou, ak by to šlo, alebo by radšej zostal vo väzení on a čakal na smrť?

Slobody sa vzdávame každodenne z rôznych dôvodov. Za ten najvýznamnejší považujem bezprostredné okolie a spoločnosť. Možno až príliš často sa vzdávame slobody voľby. Všetci sme už zažili ráno, keď sme si obliekli radšej „davom“ uznávaný kúsok, ako niečím „iné“, no obľúbené tričko len zo strachu, že sa nám budú smiať. Alebo si miesto výraznej farby vlasov a strihu volíme radšej ten zaužívaný. Aj keď Ibsen hovorí, že „...*prvoradou povinnosťou človeka je byť sám sebou*“, pohodlná konformnosť je občas ľahšia. Sme zviazaní pravidlami, tým, čo od nás ľudia očakávajú, svojím strachom z nenaplnenia týchto očakávaní a následnej kritiky či výsmechu kritizovania... Som presvedčená, že ak by sa ľudstvo odpútalo z tejto neviditeľnej reťaze a začalo žiť viac podľa seba – opäť, v rámci zákona a morálky, boli by sme šťastnejší. Niekedy aj takéto maličkosti sú osobnou výhrou. Počúvaš v dnešnej dobe folk? Trápne. Máš iný názor ako ja? Hlúpa! Máš viditeľné tetovanie? Poburujúce, nedostaneš toto miesto! „*Nikto nie je slobodný, kto nie je pánom seba samého.*“ (M. Claudius).

Ak ide o slobodu v postkomunistických krajinách strednej Európy, myslím, že na prvý pohľad vyzerá byť všetko v poriadku: ľudia si môžu slobodne vybrať vieru, za názory ich štát netrestá, vládne pluralita... Kde sa ale v ľuďoch berie netolerantnosť? Prečo upierame možnosť výberu? Prečo sme zrazu agresívni k tým, čo sú iní? Nevieme tolerovať iné kultúry, s podozrením hľadáme na „cudzí etniká“...a heslom dňa na Slovensku sa stáva: MY SME TU DOMA...Znamená to, že ten, kto je iní tu domov nemá právo mať? Slovne si vážime novembrom získanú slobodu. Väčšina ju radí na vysoké miesta v svojom hodnotovom rebríčku. Ale, ako hovorí Václav Havel: „*Ľudia celkom radi prijímajú dary slobody, ale neradi nesú jej nevýhody.*“ A jednou z jej „nevýhod“ je aj osobná zodpovednosť za vlastný život a miera tolerancie a otvorenosti voči slobode ostatných.